

UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

zhaja 1., 10. in 20. vsakega meseca. — Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Sežani na Krasu, hrvatski na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L 24.— Upravništvo v Trstu, ulica Molin grande 16, I. n. — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Štev. 4

V Trstu, dne 1. februarja 1922.

Leto III.

O TAKOZVANI ŠOLSKI SAMOUPRAVI

«Unione magistrale giuliana» je izdala minulo leto brošuro z naslovom: L'Italia nuova deve avere una nuova Scuola. Vsebinska je deloma ponatis iz «Battaglie per la scuola», deloma sestoji iz poročil z deželne učiteljske konference. Vzlic naslovu, ki navidez mnogo obeta, ni v knjižici novih misli. Kritikuje se s precejšnjo previdnostjo, kar je prišlo novih odredb tekom okupacijske dobe ter se dokaj skrbno primerja šolska zakonodaja starih pokrajin z novimi. Vendar ni mnogo konkretnih predlogov v brošurici.

Kar bi nas zanimalo, je stališče «Julijske učiteljske zveze» glede šolske samouprave. Sicer ne moremo govoriti o samoupravi v polnem smislu besede, že zaradi tega ne, ker je predsednik okr. šolskih svetov vedno le politični uradnik. Pa tudi sicer so okrajni šolski sveti, če bi prav imeli vso prostost, kakor jim je bila začrtana ob osnovanju, povsem vezani z osrednjim zakonodajo. Razen tega jih omejujejo deželni šolski sveti, ki so že čisto uradniška tvorba in ki lahko zatrejo vsako samostojnost podrejene korporacije. Tudi iz finančnih razlogov ni mogoče govoriti o kaki samoupravi okr. šols. svetov v modernem smislu. Skratka: kar se naziva pri nas autonomija šole, je pravzaprav le slab nadomestek, ki bi nam lahko komaj za silo pomagal.

Kar pa imamo v resnici namesto te sijajne «autonomije» po večini okrajev, to menda doslej nima imena. Pričakovali smo, da se z aneksijo razmere uredijo, toda praznovali smo že obletnico aneksije, šolske zadeve pa so bližju tam, kjer so obtičale z izrednim vojaškim režimom. Če se kje skliče okr. šolski svet, se skliče menda samo zategadelj, ker so bili enkrat izvoljeni vanj takozvani zastopniki ali udje. Če se tudi skliče, gredo šolske stvari svojo pot, kakor če bi ostali gospodje «zastopniki» in «izvedenci» lepo doma. Taki okrajni šolski sveti imajo razen drugih še to dobro lastnost, da ni nikomur sile delati nepotrebnih poti. Od vse samoupravne gloriije je ostalo le še ime iz treh ponižnih besed na uradnih vrstah in po aktih.

«Unione magistrale giuliana» ima pogum oglašiti se s svojo brošurico za ono prejšnjo «avtonomijo», ki je bila vendarle nekaj več kot ponižni napisek. Pravi, da se je «avtonomija» izkazala v teku desetletij in da nikoli ne pomenja decentralizacije državne moči, temveč le oslabilitev škodljivega birokratizma. Veliki šolski aparat, kakor ga imajo stare pokrajine, ji nič kaj ne ugaja, potrebno bi bilo pa, da se naše uredbe izpopolnijo in modernizirajo z vsem, kar ima italijanska šolska zakonodaja dobrega. Institucija šolskih svetov naj se ne podira, le ljudstvo naj bo v njej zastopano brez ozira na premoženjske razmere, ki so bile doslej merodajne za vstop. Po mnenju brošure ni treba duhovnikov v okr. šols. svete, ker je bila ta dolečba — avstrijska.

Kakor vidimo, je naslov «una nuova Scuola» nekoliko preveč samozavesten. Pri deželni konferenci je neki tovariš propagiral Scharrelmannov pouk, toda o tem ni ne duha ne sluha v brošurici. Tudi o delovni šoli ni besedice, kakor jih sploh ni o reformnih prizadevanjih zadnjih desetletij. Knjižica razmotriva zgolj obe zakonodaji, staro in novo ter nam ne nudi ničesar, kar bi ne bilo že znano.

Za nas je zanimivo le to, da se ogreva za šolsko «samoupravo», kakršno smo pač imeli in kateri zdaj ne vemo prav imena. Kakšno je naše stališče? Ali naj se zanjo zavzamemo? Če se človek ozre okrog, bi se še najraje rogala temu... navzkrižju radi decentralizacije. Po volitvah v okrajne šolske svete, ki so se vršile z vso naglostjo in važnostjo, vidimo pravzaprav, da smo ravno tam z decentralizacijo, kjer smo bili s... centralizacijo, da smo ravno tam z «zastopniki» kot smo bili brez njih.

Šolska samouprava bi imela nekaj vrednosti le v enem slučaju, če se namreč zavzame zanjo ljudstvo, ki nosi vsa bremena. Ljudska šola je institucija najnižjega sloja in če se bo ta zavedal nje pomena, bo uspevala in se razvijala. Če pa množica ne bo imela smisla zanjo, bo zanemarjena in bo propadala. Naš ljudskošolski problem je danes v rokah občin. Po izvršenih upravnih volitvah je treba intenzivno misliti, kako bi ljudsko šolo dvignili. Nedvomno so okr. šolski sveti koristni, toda ne v obliki napisov in zastopnikov, ki jim ni treba delati poti. Šolski sveti lahko delajo, toda njih usoda je da-

nes v slednji naših občin. Te morajo zahtevati, da pridejo možje iz ljudstva v okr. šols. svete, občine morajo zahtevati, da šolski sveti redno poslujejo v smislu zakonov. Če se občine zga-nejo in nastopijo odločno in s potrebnim pou-darkom, bo kmalu rečeno vprašanje. Če ne, bomo vegetirali kot doslej in dokazovali vsemu svetu politično nesposobnost.

Prvi korak, ki je potreben, je ta, da se izvr-sijo nove volitve v okrajne šolske svete. Pol-

stoletja stari, plutokratični trirazredni volilni red je padel, v občinskih zastopih so novi ljudje, izvoljeni na podlagi volilnega reda z ena-ko, splošno volilno pravico. Ti možje naj sto-pijo naprej, če imajo kaj smisla za važnost ljudske šole, če imajo kaj volje, da uveljavijo — kolikor se pač da v meščanski državi — svojo pravico, pravico ljudstva do odločevanja.

Evo hvaležne naloge šolsko-političnemu odse-ku, brez katerega se stvar ne da izvesti!

ČEGA DA SE PRIHVATIMO?

Pregledavaš li listove strukovnih učiteljskih organizacija ne nadješ u njihna većinom ništa drugo negoli raspravljinja o pedagočkim problemima i školskim reformama, kao da su ne-kake pedagoške revije, dok se zaboravlja na ono najbitvenije od svega — a to na borbu za svag-danji hleb. Velim na borbu, jer vidimo, da nam hleba niko ne nudi ako ga silom ne tražimo, a svakog nam ga se dana sve više iz ustiju otima. Ili zar se učiteljstvo za to ne mora boriti? Ne spada li i ono u klasu beskučnika?! . . . Odgovo-ra nam daju svakodnevne tužaljke druga i drugarica, što u zdvojnosti lamaju rukama i ... šute.

Svi cni, svi mi čutimo ovisnost o nekoj jačoj sili, koja je nad nama, koja nam određuje obroke nakon naših mučnih satova, a ipak ... Svi se smirujemo sa našom «sudbinom», jer ka-žu ljudi, da tako mora biti. Uzadno nam sva ide-álnost i želja za radom, kada nema slobode rada (mnogi od nas čekaju već meseci na imenova-nje!); uzalud nam sve, kad je želuda c prazan, a bez toga nam malakšu i fizičke i duševne sile. Hteo bi raditi da jedeš, ne daju ti raditi, a jesti moraš! Sad kud li češ?! . . . U strukovnu organizaciju . . . A čemu pak ona? Nije valjda samo za to, da upla-ćuješ stanovitu članarinu i dolaziš na zajedničke sastanke nakon što se nisi video sa kolegama katkad i po nekoliko meseci?! — To nije — reći će mnogi. — Njen je zadatak da se brine za naš ekonomski boljitak. — I to je ono. No opet ne smemo da pojam organi-zacije svedemo do abstraktnosti, pa da je zamiš-ljamo nekim dobrotvornim višim bićem! Orga-nizacija, to smo mi sami, a ima ćemo jedino ono, što sami za se učinimo. Svagdanje nas iskustvo pak uči, da u našem zadobivanju prava ne možemo uporab-ljati takiku moljakanja, skakanja od ureda do ureda, jer znamo, da sva obe-ćavanja ne dovode ni do čega. Tu valja dak-len izmeniti taktiku i time će naša organizacija postati uistinu bor-bena i tako jedino štititi naše interese. Strukovna organizacija nije nikakvo društvo naobrazbeno naravi. Premda se ona i time bavi, ovo

je tekar sporedne važnosti. Pre je valjda ono najelementarnije bez čega nema čoveku eksis-tencije i što je općečovečije a ne samo pedago-ško, iza toga dolazi sve ostalo. Sa praznim će želucem čovek umreti. Stoga je veoma čudnovato, što se suradnici strukovno-organizacijskih listova bave pre svime drugim no izvestajima i pobudama na borbu za kruh. I to baš u doba velike svecke industrijske krize, gde uza sve krcate magazine milijuni gladuju.

Tu nam se moraju da otvore oči pa da uvidimo današnje razdeljenje društva u dva glavna sloja: u jedan maleni, koji danas vedri i oblači, jer ima sva produkcijska sredstva u svojim rukama, a u drugi veliki sloj beskučnika, u koji spadamo i mi, koji radi i kini se a nikad ne ubire plodova svoga rada. Jest, ovi pače po njihovoj zapovedi rade što oni hoće i kada oni hoće. Po vredni ne samo za manualce nego i za nas intelektualce, koji takodjer radimo na temelju tolikih i tolikih dekreta. Ako «oni» hoće uzmu nam i orudje iz ruku ili pak nas odstrane od tog orudja (škola) kao što manualce industrijalci i veleposedinci izbacivaju iz tvornica, jer im ne treba toliko produkata, nemajući novih tržišta. Prema tome dovoljan im je i manji broj radnika da radi. (A i da ne radi već niko imali bi oni za se još dugo vremena svega!) Kako je pak s nama? Nas upo-sluju u školama, da odgajamo decu, i njihovu i pučku, po njihovim odredbama i učimo je ono-me, što nam oni diktiraju. Ovako deca iz puka nakon nekoliko godina polaze u svet sa sugero-vanim pojmovima o životu, koji su u najviše slu-čajeva sasvim pogrešni. Istina je, osim toga na-učila su čitati in pisati, a dalju će naobrazbu steći u srednjim višim školama. Kakve li ironi-je! Siromak će dete slati na dalje nauke, kar za to treba novaca! To mogu samo baš ovi privile-govani pojedinci, koji su i stvorili ovo školsko uredjenje i koji ga kontrolišu, pa su ove više škole i učinili jedno za decu svoju i svojih pri-stalica. Ovako je za njihovu decu dovoljan manji broj i elementarnih škola, pa ki svakoga trenu tako razpustiti veliku većinu osnovnih škola i pustiti radnu masu u još većem neznanju, kad se se ne bi ova protivila. Ta pod pritiskom narodne mase na vladajuću manjinu jesu i otvorene opće zpučke škole, pa je razumljivo, da će ih «go-

spari» nadgledati i ne dati slobodna maha njihovu razvoju. Poradi toga eto i učitelja svakoga dana sve više na ulici ili, ako ne drugo, a to barem zanemarena «od gore», u tom pogledu sasvim jednaka manualnome radniku.

Daklen, u takim prilikama misliti o nekim školskim reformama?! Ko da o njima i govori a još manje da ih provodi! Zar učitelji pod ovakim tutorstvom, gde nisu sigurni ma ni za svoj svakodnevni opstanak?! Ili vladajući krugovi da učine nešto u korist radnoga mnoštva, što je postalo pukom mašinom u produkciji (i rad toga mu za njih i ne treba toliko naobrazbe ni pismenosti!) a kojega radi napredovale tehnike sve manji broj trebaju?!

I jedno i drugo je nemoguće. Pa ikad bi mi učitelji sami uveli u školne reforme i hteli uzgojem da stvorimo bolje naraštaje, bismo li uopće uspeli dok nismo ambijenat (društvo) izmenili, koji je tako veliki faktor u odgoju, jači od svega našega školskog delovanja?! Bezuspešna je i «mala školska zajednica ravnopravnih građana» (sistem školske-općine) u kojoj bi

se širio duh suradnje i altruizma, tog racionalnijeg egoizma, dok vani vlada društveni uredjaj otimačine, uredjaj «moga» i «tvoga», sistem gavana i beskućnika. Taj najjači faktor valja izmeniti, treba izmeniti odnošaje između čoveka i čoveka i njegove svojine, a tada će tekar imati uspeha nova škola. Osnovna će škola tek onda razviti svoje delovanje, kad ne bude već pod kontrolom nekolicine bogatunane go celoga radnog čovečanstva. Ono stoji danas u grčevitoj borbi za stečenjem vlasti, da na novim čvrstim temeljima sagradi savršenije ljucko društvo. Priključiti se redovima svesnog dela radnog naroda, koji će da preuredi ljucko društvo a prema tome i samu školu, bio bi prvi zadatak učiteljstva. Drugoga izlaza nema.

* Priopćujemo ovaj članak s razloga, da se čuje i ova u članku izražena tendencija, pošto naš list je pristupan svakoj poštenoj učiteljskoj ideji. Milimo samo člankara, da nastavi gde prestao, da se sa svog teorijskog zrakoplova spusti na tvrdo tlo realnosti. Želimo ujedno, da se zapodjene rasprava o člankarev temi. — Opaska uredništva.

OSNOVNI PRINCIPI ENOTNE DELOVNE ŠOLE

(Od ruske državne naučne komisije.)

Bliza se novo školsko leto. Pri kolčikaj normalnih razmerah v šolah, bi bilo pričakovati v njih, kot odsvit velike oktoberske revolucije, temeljitih in plodonosnih reform, reform tako vseobsežnih, ki bi postavile rusko šolo, vsaj po osnovnih principih na prvo mesto v civiliziranem svetu.

Ne, seveda tudi pri popolnoma normalnih razmerah bi se šola ne mogla preroditi na mah; dejstvenost bi s početka več ali manj očito zastajala za načrti.

Sedaj pa smo upravičeni računati le na delne reforme, kajti ne ovira nas le maloštevilnost in slaba oprema šol in nepripravljenost učiteljev, ampak tudi pomanjkljivosti v učnih načrtih, čemur je kriva popolna, v centralni in vsej šolski upravi po sabotaži povzročena zmeda, ki smo jo jeli šele v poslednjem času zmagovati. Del učiteljstva stoji še vedno iz političnih vidikov na sovražnem stališču napram komisarjatu, pa naj si le-ta še tako prepričevalno prizadeva posvetiti vse svoje moči prerobenju naše, tako zanemarjene šole v pristno (pravo) narodno vzgajališče. To razmerje, seveda, učinkuje zelo škodljivo pri tako zloženem in delikatnem reformnem delu, kjer ravno tako živo potrebujemo iskrenega in energičnega sodelovanja vseh šolskih elementov.

No, če izvedemo faksično školsko reformo vsled danih razmer le deloma (kar ji pa ne krati, kakor dokazujejo že izdani dekreti, največje radikalnosti med vsemi, do sedaj uvedenimi reformami) smatra komisarjat za tembolj neobhodno potrebno opredeliti svrhu, h kateri strani in vspremedno z označbo posameznih reform, ki se imajo takoj uveljaviti,

očrtati ustroj one šole, ki jo hočemo doseči in ki jo edino moremo priznati kot normalno v obnovljeni Rusiji.

Šolska reforma po oktobrski revoluciji nosi očiti odznak borbe mas za znanje in naobrazbo. Naučni komisarjat mora čim prej tudi v tem, morda najvažnejšem okrožju, razrušiti razredne privilegije. In pri tem ne gre toliko za to, da bi se danjo šolo popolnoma splošili; kajti taka, kakor jo je ustvarila prejšnja vlada, ni prikladna delavskim množicam. Ampak gre za to, da preustrojimo šolo temeljito v pravem narodnem duhu.

V prejšnjem šolskem sistemu so bile najnižje šole skrajno zanemarjene ali so se celo odlikovale po umetno pridanih škodljivih potezah, saj so to bile šole za «navadno ljudstvo»: napram njim se niso obnašali samo z očito ravnodušnostjo ampak celo z odkrito škodčelnostjo in slednjič so si prizadevali, jih po možnosti izrabljati kot orodje, da ž njim zastrupijo narodno zavest in širijo tako protivno (ogabno) «verno udanost» (vsezaverodomcesarjevstvo). Višje šole niso bile le šole privilegiranih razredov, kakor n. pr. v Angliji, ampak bile so tudi šole-vežbališča, kjer so se dresirali nič manj verno-udani nadzorniki navadno ljudskih sužnjev.

Nova šola ne bo smela biti samo brezplačna na vseh svojih stopnjah, ne samo dostopna, in čim preje obvezna, da se krepko ukorenini, ampak bo morala biti tudi enotna in delovna šola.

Kaj pomeni to, da mora biti šola enotna? To pomeni, da nam ves sistem normalnih šol od otroškega vrta do univerze predstavlja eno šolo, eno nepretrgano lestvico. To pomeni, da morajo vsi otroci vsotipiti v šolo enega samega tipa in pričeti svojo naobrazbo enako; da so vsi upravičeni iti po lestvici do najvišje stopnje.

Morebiti, da država enostavno iz fizičnih vzrokov ne zmore te naloge, da bi že sedaj zajamčila vsem ruskim otrokom bodoči vstop na univerzo, ampak v vsakem slučaju prehod z ene stopnje šole v drugo mora biti pred vsem zasiguran najsposobnejšim, pri čemer imajo otroci proletarjata in revnega kmečkega ljudstva prednost.

Pripominjamo pa, da pojem enotne šole ne zahteva vedno njene enotnosti.

Centralni komisariat je določil nekatere pogoje, katerih uveljavljenje priznava za absolutno obvezno, a pušča poleg tega široko polje samočinitosti oddelkom narodne prosvete pri sovjetih, ki s svoje strani, naravno, ne bodo ovirali vzgojnega delovanja pedagoških svetov tam, kjer se bo razvijalo v smeri borbe za demokratizacijo šole.

Ravno tako se pripusti zasebni iniciativi dovolj prostora.

Programni minimum določa Narodni komisariat prosvete za vse skupine.

Razven tega, da poizkušnje v razne smeri, ne bodo na ta način ruski šoli onemogočene, ona po sebi ne more na vseh stopnjah v vodoravni črti enotna, kakor bo morala biti enotna v navpični črti.

Država rabi strokovnjakov. Otroci sami so očitno različnih nagnenj in nadarjenosti. Pedagogika, kot taka se zavzema za polagomno zoženje predmetov, in za fiksiranje zanimanja na posebno izbranih predmetih, kajti od ideala izobraženega človeka je enako oddaljen strokovnjak, ki mu je razen lastne stroke tuje vse človeško dejstvovanje, kakor površnež, ki zna od vsega nekaj, a nič popolnoma.

Radi tega so od gotove starosti, približno od 14 leta, v šoli dopuščajo delitev na nekoliko smeri ali skupin, a sicer tako, da ostajajo mnogi osnovni predmeti skupni vsem učencem in predavanje v vsaki posamezni skupini po tej razdelitvi nosi samo bolj jaki odznak te ali one specifične barve. Te skupine pa ne smejo v nikakem slučaju biti samosvoje. Zra-

ven tega bo nova šola, kakor je spodaj označeno, precej spreminjala svojo fiziognomijo, odvisno od mestnih pogojev, nikakor pa ne izgubi svojega običnega duha.

Nova šola bo morala biti delovna šola. Za šolo sovjetske države, ki se nahaja v procesu prehoda od kapitalistične h socialistični vladi, je to, seveda, še dosti bolj nujno potrebno, kakor za šole naprednejših kapitalističnih dežel; v resnici so tudi tam spoznali podobno neobhodno potrebo in jo tudi do gotove meje udeležili.

Zahteva po uvedbi dela, kot osnove učnega predavanja, sloni na dveh popolnoma različnih temeljih, katerih rezultati se pa nalahko spajajo drug z drugim.

Prvi temelj tvori psihologija, ki nas uči, da se resnično pričujemo le onemu, čemur se aktivno pričavamo. Otrok hrepeni po gibanju, a so ga držali prikovanega na mesto. Z neobičajno lahkoto si prisvoji nauke, če mu jih podajamo v veseli, aktivni obliki igre ali dela, ki se pri razumni taktiki popolnoma skladajo — a so ga učili po posluhu in po knjigi. Otrok je ponosen na prisvojitve slehernega praktičnega znanja — a tega ga sploh niso učili. S tega vidika pomeni delovni princip pravzaprav aktivno, pregibno, ustvarjajoče spoznavanje sveta. Otroški vrtec, po osnovi Trebelja, nam nudi prvo sistematično uvedbo delovnega načela in mi moramo zahtevati sodegovornega razvoja (pouka) po ravno istem principu, prilagojenemu, seveda, drugi starostni dobi in širšemu krogu (znanja), tudi na višjih šolskih stopnjah.

V drugi vrsti izvira zahteva sodobne napredne šole po delu iz neposredne želje, seznaniti učence z vsem tem, kar bodo najbolj rabili v življenju, s tem, kar igra gospodujočo ulogo v njem v (sedanjem času) — s kmetijskim in industrielnim delom v vseh njegovih različnih oblikah. (Dalje.)

„NOVI ROD“ IN G. INŽ. GUSTINČIČ

G. inženir Gustinčič se je smatral poklicanega, da napiše o «Novem Rodu» v «Delu» od 12. januarja učiteljem sledeče besede: Proč s historijenosnim «Novim Rodom!» Ne gatite v mlada srca izmišljene fantastične prošlosti, ampak polnite jih z umevanjem krute sedanjosti in z vero v svetlejšo bodočnost, ki si jo morajo s svojim delom ustvarjati. Odkrivajte jim svoje lastno gorje, gorje njihovih starišev in njih samih. Z «Novim Rodom», kakršnen je danes, pa ustvarjate sebi nove sovražnike, ljudi, ki vas bodo zaničevali. —

Te besede so namenjene učiteljstvu. Če bodo reagirali nanje, ne vem; vidim pa, da književnik ne more molče preko njih. Kot avtor čutim v sebi potrebo, da g. inženirju odgovorim.

«Historijenosni «Novi Rod». Prečital sem vsega, in nisem našel v njem nikjer «fantastične prošlosti», temveč lastno gorje avtorjev, gorje njihovih starišev in gorje njih samih. Zakaj vse, kar umetnik ustvari, je gorje in bolečina njegova samega, «umevanje krute sedanjosti» in «vera v svetlejšo bodočnost». Za primer dva

stavka iz Ivana Cankarja: «Umetnik je dosti otrok, ki poje v gozdu, da ne bi skopnel od strahu. In ta strah je pglavitni izvirnik vsake umetnosti.» (Moje življenje.) Resničnost teh stavkov je Cankar potrdil s svojim življenjem in delom.

«Z «Novim Rodom», kakršnen je danes, ustvarjate sebi nove sovražnike, ljudi, ki vas bodo zaničevali», pravi g. inženir.

Čemu zaničevali? Morda zato, ker «Novi Rod» izključuje vse, kar se ne sklada z etičnimi zakoni in z etičnimi načeli? Zato, ker njegova vsebina ni pomehkužujoča? Ne. Čemu torej?

G. inženir prihaja, očitno od naglice zasopljen, na tem mestu v zagato. «Postavlja se proti «Novem Rodu» ne da bi obrazložil zakaj. Obtožba, da je «historijenosni», (beseda spominja na Koseskega Krorožugonade,) še ne dokazuje svoje upravičenosti, ker ne zastavlja proti ideji «Novega Rodu» nobene ideje, ki bi ji bila vsaj enakovredna, če bi je že ne prekošala.

Sodba o tem, ali je «fantastično» gradivo, objavljeno v «Novem Rodu» za otroke primerno ali ne, ne pripada niti g. inženirju niti meni, ona pripada edinole bravcem in vzdrževavcem «No-

vega Rodu», otrokom, ki imajo ob čitanju lista pred očmi samo lasten svet, nedotaknjen od umevanja «izmišljene fantastične prošlosti», od «krute sedanosti» in od «vere v svetlejšo bodočnost». V kolikor «Novi Rod» po čisti umetniški ceni svojega gradiva ustreza otroškemu mišljenju, po moji sodbi ne ustvarja le «novih», ampak sploh nobenih sovražnikov, pač pa dviga brave, ki jim je namenjen, intelektualno in moralno. S tem, da v njih budí, dviga in pomnožuje njih umstvene sile, pa postaja — kot vsak činitelj kulture — revolucionar duha, ki budí resnično, življenjsko vero v boljšo bodočnost.

V ostalem pa za nobenega braveca, naročnika in sotrudnika «Novega Rodu» ne zadošča, če kdo zakliče ali napiše: Proč s historijenosnim «Novim Rodom». Treba je marveč pokazati, kako se dá «historijenosni» «Novi Rod» nadomestiti z nečim nehistorijenosnim, kar pa bo po svoji ceni in vsebini «historijenosnosti» vsaj enakovredno. Hic Rhodus, hic salta, g. inženir!

G. inženir »podira staroslavne malike» in «ruši templje», ne žugne pa besedice o tem, kaj treba postaviti na mesto «staroslavnih malikov» in «porušeni templjev». In to pomanjkanje konstruktivne ideje v članku g. inženirja opravičuje domnevo, da je g. inž. hotel «porušiti staroslavnega malika» in njegov «tempelj» brez pravega vzroka, ne da bi vedel, s čim bo nadomestil vrzel, ki bo s tem dejanjem nastala.

Vsako vredno, duhu časa odgovarajočo, življenjsko možno idejo cenim, podpiram in jo pomagam uveljavljati; kulturnim idejam dajem prednost pred vsemi ostalimi. Vsaka vredna konstruktivna ideja namreč pomaga «umevati kruto sedanost» in budí «vero v svetlejšo bodočnost». Zavračam pa odločno vsako destruktivno idejo, ki nima v sebi ni trohe konstruktivne sile.

Kdor ruši staroslavne malike» in podira «templje», mora istodobno postavljati nova svetišča z novimi božanstvi, sicer je njegovo delo brez pomena. Ali tako podiranje in zidanje obenem je zelo težavno, ono nam namreč odkriva «lastno gorje», ki se izraža v življenju ljudi na različnih poljih in na različne načine.

Sem pristaš vsake dobre nove ideje in njene realizacije in obljubljam g. inženirju Gustinčiču, da bom z vsemi razpoložljivimi silami podpiral vsako nadomestilo za «Novi Rod», ki bo po objektivni vrednosti vsaj za las višje od «Novega Rodu». Pričakujem, da g. inženir tako nadomestilo v kratkem osnuje, upam, da bo podjetje g. inženirja Gustinčiča sodobnejše in v umetniškem oziru čistejše in popolnejše od «Novega Rodu». Čim se to zgodi, izjavljam, da bom jaz prvi, ki bom izdril veslo pri «Novem Rodu» in priplaval pod umetniško zastavo g. inženirja. Dotlej pa vseeno ostanem še pri «Novem Rodu».

Stano Kosovel.

IZ ORGANIZACIJE.

II. seja šol. političnega odseka 12. jan. 1922. 1.) Zjoga se nedelavnost in nemarnost posameznih učit. društev in učiteljstva, katero ni niti v enem slučaju stopilo v stik s šol. polit. odsekom «Zveze».

Poziva se vse učiteljstvo, da svoje težnje, zadržajoče bodisi šolstvo, kakor tudi učit. samo, sporoča vestno in nemudoma temu odseku.

Poziva zlasti istrske tovariše, kot najbolj prizadete, da sporoče takoj vsako nasilje, zapostavljanje, preganjanje i. t. d. šol. pol. odseku.

2.) V zadnjem času se pojavljajo na posameznih šolah laški učitelji, povsem nezmožni našega jezika, čeravno so se stariši svoječasno odločno zavzeli samo za puck v slov. jeziku. Sporoča predsedstvu «Zveze», da takoj obvesti o tej nezakonitosti na pristoj. mestih ter pozove poslance, da v zadevi intervenirajo.

3.) Šol. pol. odsek povdarja ponovno potrebo prireditve počitniških socialnih tečajev ter predlaga, da skupno z organizatoričnim odsekom priredi iste že v prih. počitnicah. Poveri se tov. predsedniku naloga, da stopi ta v zadevi v stik z org. odsekom.

4.) Vstraja v protestu proti krivici novega obč. šol. reda, ki je vzel tov. učiteljem pasivno vol. pravico in tov. učiteljicam aktivno potom pooblastila ter pozove poslance, da v zadevi ponovno intervenirajo na prist. mestih.

5.) Pozivajo se okr. učit. društva, da sporoče temu odseku, kakšna predavanja in v kakšnem obsegu naj bi se upeljala v posameznih okrajih v prosep naroda.

Pevski zbor «Zveze». Opozarjamo vse pevke in pevce tržaškega sezanskega in koprškega okraja na vajo, ki se vrši v nedeljo 5. t. m. ob 19 uri v Šklednju (dvorana gospod. društva). Eventuelni potni stroški se povrnejo. Naj nihče ne manjka!

Poročilo izvanrednega občnega zbora slov. učitel. društva za Istro dne 8. decembra 1921. pri sv. Ivanu v Trstu.

Predsednik konstatira, da je obisk silno slab — od 60 članov se jih je odzvala dobra tretina. To dejstvo je žalostno in tudi značilno, ker kaže, da v našem društvu ne vlada prava disciplina in to radi nerazumevanja stvari. Nekateri tovariši so opravičili svojo odsotnost, a opravičbe nekaterih so sramotne. Dva sta opravičila odsotnost radi orgljanja... Omenja članek stanovskega lista o «Zajedavcih» in pravi, da to niso tovariši, ampak laži-tovariši. Enkrat za vselej je treba izreči pikro obsodbo nad mlacheži. — Druga rak-rana našega društva, življenja je nepravo shvačenje dela, ki ga zahteva naša organizacija. Delo nima uspeha v razmerju s trudom, ako z eno roko podiramo to, kar z drugo zidamo. Resume naših del in naših napak je povedal s svojim globoko mišljenim govorom tov. Hreščak v Vipavi. Posledice niso izostale — že naš stanovski list se je veliko izboljšal. Tudi v našem društvu je treba sestaviti nekako pravilo, po katerem naj bi se vsi društveniki ravnali, ker nediscipliniranost je največja ovira. Kaj pomaga sklepati, ako se to vsled nediscipline ne udejstvi. Tov. morajo priti do prepričanja, da borba posameznika je brezuspešna,

borba organizacije mogočna, delo v organizaciji lažje in uspeh gotov. —

Stanje našega šolstva. Pri tej točki omenja predsednik žalosten položaj našega šolstva s pripombo, da ne more podati jasne in izčrpane tozadevne slike šolstva našega okraja; za tako delo bi treba silnega materiala, podrobnih in točnih statistik več let pa tudi svoboščine besede — ne kot je v veljavi sedaj — tedaj bi nastala debela knjiga žalostne pasive, ki jo imamo pokazati na tem polju. Izmed vseh slov. pokrajin, ki so postale vsled rapalske pogodbe pokrajine ital. države, se je zgodil v šolskem ožiru največji preobrat v Istri. Vzrokove te velike spremembe ni težko ugotoviti. Ti so zgodovinskega, zemljepisnega in političnega značaja. Največji je v prepoznom delu ljudskega probujenja, ki se je začelo v preteznem delu Istre še-le v zadnjih letih predvojnega časa. Vsled tega je imela raznarodovalna struja pri svojem delu najsijajnejše uspehe. Navede statistiko šolstva koprškega okraja. Prej je bilo 50 šol z 90 uč. močmi, sedaj jih je 30 šol s 50 uč. močmi, ene so zaprte, druge še poslujejo pa z ital. uč. jezikom. Imamo minus 20 šol in 40 učnih moči.

Nad vse graje vredno je nemoralno početje vlade glede ustanavljanja ital. šol v čisto slov. krajih, ravno tako nabiranje podpisov, s katerimi se izrablja nevednost našega življa. Raznarodovanje se podpira tudi z niameščenjem ital. učiteljev za pouk ital. jezika na slov. šolah. Ti učitelji ne poznajo materinega jezika otrok, zaradi tega je naš protest dvojen: proti raznarodovanju, proti premalemu uspehu z ozirom na pedagoško pomanjkljivost.

Resolucija na račun vlade:

1. Vlada naj dvigne slov. šolstvo v Istri zopet na višino, ki ga je isto doseglo v zadnjih letih pred vojno:

a) s takojšnjim odpretjem vseh do sedaj še zaprtih šol;

b) z jasnim in preciznim zagotovitvijo, da se sprejmejo takoj v službo vsi oni uč., ki so bili svoj čas deželo zapustili, oziroma tu rojeni in pristojni državljani, ki so dovršili vsled pomanjkanja takšnih šol v državi svoje študije v inozemstvu;

c) s takojšnjo otvoritvijo zadostnih učiteljskih v primernih krajih tuk. dežele, ki bodo krila potrebe vsega tukajšnjega prebivalstva.

d) v svrhu zmožnosti posečanja teh učiteljskih od strani ubožnejšega prebivalstva, naj se tudi določijo številni štipendiji.

Protestiramo:

1. proti vsem preganjanjem slov. učiteljstva v Istri

2. proti raznarodovanju slov. življa z otvarjanjem ital. šol v krajih z izključno slov. prebivalstvom,

3. proti niameščenju italijanskih učit. italijanščine na slov. šolah, ter zahtevamo, da se pouk italj. poveri učiteljem, ki poznajo jezik šole in ki imajo vse predpogoje za pouk tega jezika.

Resolucije na račun društvenikov:

1. Nihče ne sme zapustiti dežele, ne da bi prej dobil dovoljenje za to od svojega društva.

2. Nameščenja prov. ali difinitivna naj gredo po možnosti skozi društvo. V ta namen naj se danes izvoli tozadeven odsek.

Sledijo še resolucije na račun oblasti glede našega pravnega položaja:

1. Zahteva takojšnje uredbe šol. zakonika, ki bo odgovaljal duhu današnjega časa.

2. Razveljavijo naj se eventualna imenovanja, pri katerih je bilo postopanje nepravilno.

3. Imenuje naj se nadzornik samo za koprski okraj, ker poskus imenovanja nadzor. za 2 okraja nam je prinesel le to, da smo že nad 1 in pol meseca brez nadzornika.

4. Delokrog krajnih šolskih svetov naj ostane do uredbe novega zakonika le administrativnega značaja.

5. Deželni odbor naj pospeši reševanje učiteljskih zadev, posebno onih zastarelih po eno ali več let.

6. Protestiramo proti ukinjenju pasivne volilne pravice uč.

Tov. Berce pristavi še sledečo resolucijo, katera je enoglasno sprejeta:

Odklanjamo vsako odgovornost zaradi vseh neizvedenih točk, ki so bile stavljene v okrožnici koncem lanskega šol. leta, kakor tudi za uspeh v šoli, ker do danes je malokatera šola dobila imenik učencev, ena tretina komaj knjige.

b) na račun društvenikov:

Nihče naj ne daja krajnim šolskim svetom oziroma obč. uradom povoda za prekoračenje svojega delokroga, ki je le administrativne naravi in nič drugega.

Z ozirom na naš gmotni položaj, se stavijo sledeče resolucije:

1. Edino pravična rešitev našega gmotnega vprašanja obstoja v izenačenju učiteljstva s prejemki drugih javnih uradnikov z enakimi študijami in enakim delom. Za tako rešitev se moramo boriti z vsemi svojimi silami.

2. Deželni odbor naj takoj izvede enotno ureditev stanarine za vse učiteljstvo dežele, odgovarjač dandanašnjim razmeram, počeni od avgusta 1920.

3. Istotako naj se uredi tudi zadeva pavšala.

4. Zahteva se tak. izplačanje že davno določenih poboljškov.

Ud nina. Vsak član mora plačati udnino najmanj 3 mesečno. Vse one člane, čigar dolg znaša več kot četrt leta, se jih opominja in zagrozi s tožbo.

Sanacija «Novega roda».

1. Učiteljstvo naj deluje na to, da se vsaka šola naroči po 2 izvoda N. r.

2. Vsak organiziran učitelj bodi naročnik N. r.

3. Vsako društvo, v katerem deluje učit., naj naroči vsaj 1 izvod. Ravno tako zadruge, kjer deluje učit. naj poklonijo primeren znesek za N. r., ki pa ne sme biti manjši nego naročnina za 1 leto.

4. Učiteljstvo posameznih šol je obvezno dobiti čimveč naročnikov med učenci.

Prememba pravil.

VI. § 7 f: Članarino določa občni zbor, kakor tudi kazen za neudeležbo pri zborovanjih.

IX. § 31: Društvo je član «Zveze slovanskih učit. društev» v Trstu ter stopa v ožje zveze z drugimi gospodarskimi, pedagoškimi, znanstvenimi in književnimi društvi.

XI. § 34: V vsakem slučaju razdruženja je poravnati društvene dolžnosti in če ostane kaj premoženjskega prebitka, ga je izročiti «Zvezi».

XIII. § 37: Dokler ne dobijo ta pravila vladne potrditve, obstoji društvo s pravili potrjenimi 13. IV. 1908. št. Pr. 461.

Slučajnosti.

Predsednik omenja nekatera nečastna opravila, s katerimi se pečajo nekateri društveniki, ki pa so sramotna našem stanju. Z ojstrimi besedami obsoja

učitelja - organista. — Dalje pravi naj bo uradno dopisovanje le slovensko, izvzeti so kraji, kjer se je pred vojno dopisovalo v italj. n. pr. v ital. občinah.

Zaradi upravnih volitev se pridružuje izvajanju v članku našega lista, da delaj učiteljstvo na to, da se izvolijo v obč. zastope naši ljudje, ki so prijazni šoli in učiteljstvu.

Ob 3 uri zaključil predsednik zborovanje s zahvalo udeležencem za pazljivost in s željo, da bi bilo prihodnje zborovanje boljše obiskano. —

Novo učit. društvo v gradišč. okraju. Dne 6. januarja t. l. se je sestalo slov. učiteljstvo gradiščanskega okraja na Dobrovem v prostorih ljudske šole. Sestanka se je udeležil tudi predsednik učiteljske zveze tov. Germek z dvema tovarišema.

Že pri zadnjem sestanku slov. učiteljstva v Brdih, meseca novembra 1921, je bil sklenjen izstop iz italijanskega učitelj. sindakata in ustanovitev lastnega društva ter priključitev k «Zvezi».

Na sedanjem sestanku se je to zopet vzelo v pretres. — Govoril je tov. Toroš: «O učit. glasilu» in spravi ta predlog zopet na dan. —

Drugi govornik tov. Germek je razložil pomen učit. organizacij. Njegov predlog, enak onemu tov. Toroša, je bil soglasno sprejet.

V najkrajšem času bo sklican občni zbor, na katerem se prečitajo pravila.

Briško učit. grad. okraja se najtopeje zahvaljuje gg. tovarišem iz Trsta, da so nas obiskali in se niso strašili truda in daljne poti. — Za učiteljstvo: Škarabot E., t. č. tajnik.

Ozbiljna reč Hrvat. učiteljstvu zapadne Istre. Ovako se, bračo, ne da dalje! — Jeste li pomislili na to, da imadete svetu dužnost redovito isplačivati našu članarino po 5 L mesečno svojoj organizaciji? Jeste li učinili koncem prošle godine obračun, pak se setili na dug svoj napram svojemu društvu? Možda dogujete za pō godine? za čitavu godinu 1921? možda i više? E pa recite nam, po čemu ćete moći reći i moći dokazati, da ste zbilja članom svoğa društva? Zar to možete možda svojim društvenim radom? Ruku na prsa! Članarinom opet ne; — dakle čime? — Ničim vi dužnici ne možete dakle dokazati, da spadate u organizaciju te da ste živ clemenati i živo udo svoğa učitelj. društva. — Zato pozivljemo sve ove suzvanike i suzvanice, koji ne će da budu društvenim radom te isplačivanjem članarine pravi, živi članovi svoje organizacije, nek učine naprosto ono što učini kol. Fran Krbavac u Lupoglavu, koj je najavio istup iz društva zato, što ne će da plaća članarinu. Do pakla je ovo ružno, ali je u našim okolnostima — pošteno donekle. Pošteno, pošto je društvo ovako na čistom. Nepošteno je pako od onih dužnika, koji primaju staleški list besplatno, uživaju od organizacije obranu zvaničnih interesa te plodove rada onih, koji stoje na čelu društva, a da pri tome ne potroše ni pare. — Svaki dakle kolega i kolegica mora se sada početkom nove godine odlučiti: biti članom ili ne biti. Koji ne će da budu, nek nam to o d m a h priopće kratko doposnicom, čime će ugoditi odboru, osobito blagajnicima. Mi moramo sada sasma urediti račune napram Zvezi; želimo pročistiti društvo i ustanoviti faktični broj članova. Tko ne može momentano namiriti dug i tekuću članarinu radi obiteljske nevolje, nek nam to javi uz mušku reč, da će namiriti sve do nekog roka, Mladi učitelji (-ice), kojima još nije možda

plaća nakazana, nek nam to priopće. — Koji na ovu našu opomenu ne pošalju članarinu nit se ispričaju, bit će jednostavno brisani iz društv. registra. Ovakvih bit će vrlo malo, pošto verujemo u stalešku svest i ponos Hrvat. učiteljstva Istre. Zapamtimo: u svaku organizaciju stupa se bankrotom kao ulaznicom. Ovoliko u ime svoje te u ime blagajne i Zveze — bez svake zamere. — Predsednik.

«Ročni zapisnik» je izšel. Posamezna učit. društva bodo prejela «Ročne zapisnike» za vse svoje člane skupno. Društvena predsedstva so dolžna poskrbeti, da se zapisniki čimprej odpošljejo posameznim članom, ki so jih, po sklepu delegacije, dolžni kupiti. — Cena 3'50 Lit.

Slomškova zveza v Idriji je zborovala dne 9. prosinca t. l. v Spodnji Idriji po sledečem dnevnem redu:

- 1.) Giacomo Leopardi. Predavala tov. P. L.
- 2.) Razgovor o stanovskih vprašanjih.
- 3.) Slučajnosti.

1.) Predsednik pozdravi navzoče člane in da besedo tovarišici predavateljici, ki kriše življenje in delovanje italijanskega pesnika Giacomo Leopardija.

2.) Pri razgovoru o stanovskih zadevah poroča predsednik o protestu tikajočem se volilne pravice učiteljev in učiteljic, ki ga je Slomškova zveza vložila skupno z Učiteljskim društvom za idrijski okraj pri tukajšnjem civ. komisarijatu in prečita odgovor tukajšnjega civ. komisarja. V odgovoru omenja g. civ. komisar, da je poslal zgoraj omeneni protest v nadaljno uradovanje na gen. civ. podkomisarijat v Gorico. Z ozirom na prvo točko protesta, ki omenja akt. vol. pravico učiteljev, nas opozarja, da so učitelji itak vpisani v volilni imenik in da v negativnem slučaju lahko reklamirajo. (To smo tudi sami vedeli.) — G. katehet Osvald nato poroča par prav zanimivih potez iz novega učnega načrta za narodne šole, ki se pripravlja v Jugoslaviji.

3.) Ker se opaža, da nekateri — zlasti moški člani — namenoma in brez važnega vzroka ne pridejo k zborovanjem, predlaga tajnica, da bodi udeležba pri zborovanju obvezna za vsakega člana. Kogar zadrži zares tehten vzrok, naj se pri tajništvu pismeno opraviči. Društvo se z novim letom naroči na razne časopise, ti so: Slovenec, Vesna, Čas, Dom in Svet, Mentor, Socialna misel, Slovenski učitelj. Vsi ti časopisi so članom na razpolago v društveni sobi.

Prihodnje zborovanje se vrši dne 23. svečana ob 2 uri popoldan v društveni sobi.

Samoizobr. učiteljstva. Opozarjamo učiteljstvo na sestanek dne 12. febr. ob 11. uri na Opčinah.

Poziv

Vsem tovarišem - občinskim svetovalcem.

Vsi oni tovariši, kateri so bili pri upravnih volitvah postavno izvoljeni, a je komisija pozneje proglašila njihovo izvolitev za neveljavno, naj prijavijo v svrhu skupnega protesta svojo izvolitev tajniku šol. pol. ods. «Zveze» tov. Leop. Paljk-u, v Lokavcu pri Ajdovščini.

LISTNICA UREDNIŠTVA

M. Demarin: Vaš zadnji članak izači će. Preporučamo se i nadalje. — Zdravol Iso Dolski. I Vaš zadnji članak izači će u listu. Javljajte nam se češće s člancima i vestima Vašeg kotara. Sledi pismo.

ŠOLSKE VESTI.

«Učiteljski tovariš» je popravil svojo vest o razstavi v Vidmu. Posnel jo je bil po ljubljanskih časnikih in ni mogel kontrolirati njene tendencioznosti. — S tem je zadostil potrebni časniški resnosti, obenem je obsodil ono zastrupljanje, ki se sistematično goji tu in tam, ne da bi se mislilo na posledice za ljudstvo.

Vendar nekaj priznanja. Na obrtni razstavi meseca avgusta v Vidmu je pokazal čipkarski tečaj iz Idrije toliko in tako lepa dela, da ga je odlikovalo ministerstvo za trgovino in industrijo z najvišjim priznanjem — z zlato kolajno. O izvrstni kvaliteti te šole, ki je za preživljanje idrijskega prebivalstva nujno potrebna in velezaslužna, pričata že dve odlikovanji iz prejšnjih let in sicer: srebrna kolajna z razstave v Trstu l. 1882 in bronasta z razstave v

Parizu l. 1900. Spretnim in pridnim tovarišicam-učiteljicam na tem zavodu, ki so tudi organizirane v naši Zvezi, iskreno čestitamo na tem zasluženem in krasnem uspehu!

Za «Novi Rod». Vsa agitacija za «Novi Rod» je začela ponekod ob gluha ušesa. Slišali smo, da je še vedno precej šol, ki niso priglasi le enega naročnika. Je to res? Želeli bi, da bi prišla v «Učit. list» natančna statistika naročnikov. Navedeno naj bi bilo tudi število učencev na posameznih šolah. — Ni slaba misel to! Prav radi ustrezemo. Že v prihodnji številki bo imel upravnik «Novega Roda» besedo. — Prip. Uredn.

Umrla je 22. I. v Podgrajah Milka Starman, so-proga podpredsednika postojnskega učit. društva tov. Frana Starmana iz Orehka. Naj v miru počiva! Vrlemu tovarišu in 4 malim otročičem naše iskreno sožalje! —

KNJIŽEVNOST IN UMETNOST

Književna novost. «Istranin», Koledar za prostu godinu 1922. (Sa slikama.) Trst 1922. Založilo: «Tiskovno društvo u Pazinu». Tiskala: Tiskarna «Edinost» v Trstu.

Ko sem vzel to knjigo v roke, sem se razveselil, da so dobili tudi naši Hrvatje po tolikoletni literarni suši tiskano knjigo. Lep tisk, prijetna zunanja oblika in dober papir spominjajo na dneve, ki so bili... Toda ko sem začel listati po 118 strani debeli knjigi, se je moje prvo veselje precej poleglo. Čedni zunanosti nikakor ne odgovarja vsebina knjige.

Res, da je to koledar, torej praktična knjiga, ki noče imeti že po svojem naslovu nikakih umetniških pretenzij, vendar moje mnenje je, da bi moral tudi take vrste koledar nuditi kaj boljšega. Pomisliti je treba, da je to prva hrvaška knjiga, ki je izšla v Italiji po dolgi literarni suši in da se je tiskala v nekaj tisočih izvodih. Knjige ni izdal privatnik, ki hoče napraviti pri tem umazan dobiček, ampak narodno podjetje, kateremu zadostuje, če se stroški pokrijejo. Vsaj mislim, da je temu tako. Vsled tega moramo nastojati, da so tudi take in podobne izdaje namenjene pravi ljudski zabavi in vzgoji, a prilagoditi jih je treba tudi nekemu estetskemu okusu. Tem zahtevam pa vsebina koledarja ne odgovarja. Takozvano «poučno štivo» obsega okoli 80 strani, na katerih so porazmešeni leposlovni sestavki (če jih smemo imenovati tako), zgodovinsko-politični članki, nekrologi štirih znamenitih Istranov (oba Mahničca, dr. Kurelić in Ante Kalac), nekaj gospodarskih in drugih praktičnih in nepraktičnih spisov in vse to brez nikakega notranjega zmiselnega ne zunanjega estetskega reda.

O leposlovnih spisih, kakor je na primer «Sveta noč», je sodba kratka, da so za nič. «Seljak i njegovo narodno odijelo» ne zasluži naziva: pripovijest. Humoristična črtica «Kako je stric Ludovik putovao u grad» je strašno naivna, obrabljena, nedovtipna.

Glede pesmi zasluži to ime edino «Kraljeviću Marko» str. 61. Za silo so še dobre za koledar Kalčeve rodoljubke, dasi nimajo umetniške vrednosti. Pisanje vsake nove vrstice z veliko začetnico v vezani besedi spada v prošlost.

Izmed poučnih sestavkov sta najboljša «Veiki svjetski rat» in «Kako da gojimo kokoši?». Sestavki

«Daljina zvijezda», «Iz prošlosti k budućnosti», «Stari svijet», «Novi svijet» so nekakšni prepisi iz staromodnih obrablenih ljudskošolskih beril. Za koledar, ki naj bo zares zabaven in poučen, pa je treba že kaj boljšega. Pač ne smemo držati našega kmeta za tako naivnega in primitivnega, in si domnevati, da mu bo taka dolgočasna reč ugajala. Ne glede na to, da je vse tako stisnjeno in povedano na nerazumljiv način. Vzemimo na pr. sestavek: Iz prošlosti... Namesto toliko imen in datumov iz starorimske zgodovine dve ali tri lepe pravljice iz bajeslovja ali iz junaške dobe Rimljanov. Tako suhoparno pisanje je potrata časa in papirja. Slike so na splošno dobro uspele kot reprodukcije, umetnine pa seveda niso. K posameznim mesecem bi šle primerne vinjete, da bi bila knjiga živahnejša.

Nisem napisal teh vrstic zato da bi podiral. Vendar pa mislim, da mora vsak estet grajati tako zanemarjanje primitivnih estetskih pravil. Že pri letošnjem izdanju koledarja Goriške Matice, ki je šel med ljudstvo v 20.000 izvodih, me je mikalo, da bi napisal nekaj gorkih na račun onih, ki tako potratno razsipljejo z dragim papirjem in tiskovnim črnilom. Toda ko sem pri «Istraninu» zapazil, da postaja ta naš najnovejši narodni greh že nalezljiv, se mi je zdelo potrebno napisati te vrstice. Kakor že rečeno, nisem jih napisal s slabim namenom, ampak z željo, da se v tem oziru obrne na bolje.

Kar gre med ljudstvo, naj bo dobro, zdravo in lep! To ni samo moja sodba, ampak graja je splošna, zato sem uverjen, da bo založništvo vprihodnje upoštevalo to splošno mnenje našega izobraženstva in tudi priprostega človeka zdravega duha. — Iv. Vouk.

Januarska številka «Novega Rodu» je izšla v novi lepi opremi. — Vsebinska ji je sledeča: «V drugo leto»; Vera Albrechtova: «Sneženi mož»; P. L.: «Snežec»; Karel Širok: «Divja raca»; Srečko Kosovel: «Škrat Dobrošin»; Fr. Milčinski: «Zgodbe kraljeviča Marka: Sveta Nedelja»; Pastuškin: «Meglja»; France Bevk: «Oštriga»; Marija Kmetova: «Slovo»; Lev N. Tolstoj - A. Gradnik: «Dedni delež»; J. Ribičič: «Vsak po svoje». Številko krasi Tratnikova slika «Begunci».